

Millî Eğitim Akademisine Yönelik Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi

Development of Attitude Scale Towards National Education Academy

Yusuf Yıldırım Alperen Çalışkan

Received/Geliş: 8 Temmuz 2025

Accepted/Kabul: 2 Eylül 2025

Published/Yayın: 1 Aralık 2025

Öz

Bu çalışmada, öğretmen adaylarının Millî Eğitim Akademisine yönelik tutumlarının belirlenmesinde kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı hazırlanması amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2024-2025 eğitim öğretim yılı bahar döneminde Türkiye’de bulunan üç farklı üniversitede öğrenim gören 800 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmaya literatür taranarak başlanmıştır. Fakat literatürde yeterli görülebilecek ölçüde araştırma olmamasından dolayı öğretmen adaylarıyla Millî Eğitim akademisi hakkında görüşmeler gerçekleştirilmiş ve elde edilen verilerle madde havuzu oluşturulmuştur. Geliştirilen bu ölçek maddeleri uzman görüşleriyle birlikte şekillendirilmiştir. Son hali verilen taslak ölçek aracılığıyla ulaşılan veriler ise geçerlik ve güvenilirlik analizlerine tabi tutulmuştur. Bu bağlamda geçerliliği sağlamak için açımlayıcı faktör analizi işlemi uygulanmış sonrasında tekrardan farklı bir üniversiteden toplanan verilerle açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri yapılmıştır. Analizler 14 maddeden oluşan üç boyutlu (meslekî inanç, meslekî motivasyon ve meslekî kaygı) yapı ortaya çıkmıştır. Bu yapının güvenilirliğinin tespiti için Spearman-Brown ve Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı belirlenmiş, test-tekrar-test işlemi yürütülmüş ve ölçeğin madde toplam korelasyonları saptanmıştır. Böylece Cronbach Alpha katsayısının 0,91 olarak belirlenmiş, DFA ile ki-kare değerinin anlamlı olduğu tespit edilmiş ve uyum indeksi değerlerinin istenilen düzeyde olduğu anlaşılmıştır. Tüm bu istatistiklerle geliştirilen ölçeğin, öğretmen adaylarının Millî Eğitim Akademisine dair tutumlarını ölçmede kullanılabilecek özellikle geçerli ve güvenilir bir araç olduğu belirlenmiştir. Bu ölçekten yararlanılarak öğretmen adaylarının Millî Eğitim Akademisine yönelik tutumlarını belirlemeye veya ilgili kavramlarla açıklamaya dair ilişkisel araştırmalar üzerine çalışılabilir.

Anahtar Kelimeler: Millî Eğitim Akademisi, öğretmen adayı, tutum ölçeği.

Abstract

The primary aim of this study is to develop a valid and reliable measurement tool that can be utilized to determine teacher candidates’ attitudes toward the National Education Academy. The study group consists of 800 teacher candidates enrolled at three different universities in Türkiye during the spring semester of the 2024–2025 academic year. The research process began with a comprehensive review of the relevant literature. However, due to the limited

Sorumlu Yazar Alperen Çalışkan

 alperen caliskan@gmail.com

Atıf/Citation: Yıldırım, Y., & Çalışkan, A. (2025). Millî Eğitim Akademisine yönelik tutum ölçeğinin geliştirilmesi. Temel Eğitim, 7(29), 57-73. <https://doi.org/10.52105/temelegitim.1738026>

number of existing studies in the field, interviews were conducted with teacher candidates about National Education Academy, and the data obtained from these interviews were used to generate an item pool. The items developed for the scale were refined based on expert opinions. Data collected using the finalized version of the scale were then subjected to validity and reliability analyses. In this context, to ensure validity, an exploratory factor analysis was first conducted, followed by additional exploratory and confirmatory factor analyses using data collected from a different university. As a result of the analyses, a three-dimensional structure comprising 14 items emerged, consisting of the dimensions of professional belief, professional motivation, and professional anxiety. To determine the reliability of this structure, the Spearman-Brown coefficient and Cronbach's Alpha coefficient were calculated, the test-retest procedure was conducted, and item-total correlations were examined. Accordingly, the Cronbach's Alpha coefficient was calculated as 0.91, the chi-square statistic derived from the confirmatory factor analysis was identified as significant, and the fit indices were confirmed to meet the required standards. The results of all these statistical analyses indicated that the developed instrument has been found to be a valid and reliable tool for measuring teacher candidates' attitudes toward the National Education Academy. This scale may also serve as a basis for conducting correlational studies aimed at identifying or explaining teacher candidates' attitudes toward the National Education Academy through related constructs.

Keywords: National Education Academy, teacher candidate, attitude scale.

Giriş

Öğretmenlik kutsal görülen ve önem atfedilen mesleklerin başında gelmektedir. Kişiyi bilgi ve becerilerle donatıp misyon ve vizyon sahibi yaparak çağlar boyunca değerli görülen öğretmenler (Karataş, 2020, s. 40) kendilerine verilen bu değeri yüzyıllardır korumayı başarmışlardır. Geçen bu zaman içerisinde öğretmenler çeşitli görev ve sorumluluklar üstlenip öğretici kişiliklerinin yanında meslekî uzman, toplumsal lider, otorite figürü, danışman, rehber gibi rollere sahip olarak (Sünbül, 1996, s. 605) toplumsal statülerini de arttırmışlardır. Dolayısıyla bugünün dünyasında öğretmenlerin eğitimin omurgası, uygulayıcısı ve nesillerce aktarımı konumunda olmalarının (Duman, 2023, s. 78; Ünver, 2021, s. 32) yanında farklı görev ve sorumluluklarıyla ön plana çıkan fertler şeklinde algılandıkları söylenebilir.

Öğretmenler kendilerine gösterilen değerle birlikte ister istemez toplumsal ve sosyal yaşamı etkilemektedirler. Öncelikle mesleklerinin yükümlülüğü olarak eğitim sisteminin amacına uygun öğrenciler yetiştirip rol model bilincinde hareket etmeleri, kendilerini meslekî ve kişilik bakımından iyi yetiştirmeleri adına (Demir & Köse, 2016, s. 40) önemlidir. Bu kapsamda öğretmenler sahip oldukları rolleri benimseyip görev ve sorumluluklarını yerine getirmeye odaklanmalıdırlar. Öğretmenlerin edindikleri gereken görevler Harden ve Crosby (2000, s. 336) tarafından bilgi sağlayıcı, rol model, kolaylaştırıcı, değerlendirici, planlayıcı ve kaynak geliştirici şeklinde sıralansa da bu rollerden bazıları bugünün eğitim anlayışına oldukça uzak kalmıştır. Nitekim 21. yüzyılın eğitim anlayışında öğretmenler daha çok yönlendirici, rehber ve danışman gibi yükümlülöklere sahiptirler. Özellikle bilgiye erişimin oldukça kolaylaştığı bu çağda, herhangi bir veriye ulaşmaktan ziyade doğru bilgiye nasıl erişebileceği konusu gündeme gelmeye başlamıştır. Bu nedenle güncel eğitim yaklaşımlarında öğretmenin konumu rehber ve yönlendirici olarak şekillenmiş, sınıftaki işlevi de aktarıcılığın aksine bilginin inşası sürecine öncülük eden kılavuz hüviyetine kavuşmuştur.

20. yüzyıldan sonra başta toplumsal hayat olmak üzere birçok alanda değişimler

meydana gelmiştir (Yıldırım & Çalışkan, 2017, s. 9). Buna bağlı olarak da öğretmenlerin görev ve sorumlulukları hatta toplum içerisindeki konumları değişiklik göstermiştir. Nitekim öğretmenlerin kişilikleri uluslararası olaylardan, toplumsal yapıdan, veli ve öğrenci profilindeki farklılaşmadan, eğitim ve bilim alanında yeni yaklaşımların ortaya çıkmasından, yasal düzenlemelerden etkilenmektedir (Ünsal, 2021, s. 1485). Bu yaşanan gelişmelere öğretmenlerin başta lisans eğitimi olmak üzere farklı eğitsel çalışmalarla uyum sağlanabileceği düşünülmektedir. Bu uyum bir tercihten öte bir zorunluluğu ifade etmektedir. Dolayısıyla öğretmenlerin yaşanan değişimlere alışmaları, kendilerini sürekli geliştirip yenileyebilmeleri (Aslan & Gürten, 2019, s. 172) mesleklerini doğru şekilde yürütebilmelerine imkân tanıyacak ve toplumsal gelişim sürecinde lider olarak ön plana çıkmalarına fırsat sunabilecektir. Bu bakımdan öğretmenlerin sahip oldukları rolleri sosyal ve toplumsal yaşamın tümünde sergileyebilmeleri ancak kendi kişisel yeterliliklerini arttırmalarıyla mümkün olabileceği söylenebilir.

Öğretmenlerin sosyal ve toplumsal yaşamda daha etkili konuma gelmeleri 21. yüzyılın eğitim anlayışı içerisinde yetiştirilmelerine bağlıdır. Bu bakımdan bilgiye ulaşma ve kullanmada donanımlı öğretmenleri topluma kazandırmak her ülkenin temel görevlerinden birisi haline gelmiştir (Özer & Gelen, 2008, s. 41). Gelecek nesillerin nitelikleri onları yetiştiren öğretmenlerin donanımıyla belirleneceği düşünüldüğünde durumun ehemmiyeti daha net anlaşılmaktadır. Bu durum “*Ektiğini en geç biçen çiftçi öğretmendir.*” özdeyişiyle özetlenebilir. Özdeyişten de anlaşılacağı üzere toplumsal açıdan öğretmen, insanın mimarı ve kişiliğini biçimlendiren bir sanatkar gibi (Çelikten, Şanal & Yeni, 2005, s. 209) görülmelidir. Bunun yolu da iyi bir vatandaşın beklenen değerlere sahip olarak (Çalışkan & Yıldırım, 2020, s. 337) dönemin gereklilikleri doğrultusunda yetiştirilen ve güncel eğitim yaklaşımlarına hâkim olan öğretmenlerin topluma kazandırılmasından gerekmektedir.

Toplumsal aydın üyeleri şeklinde değerlendirilen öğretmenler kendilerini alan bilgisi ve pedagojik yeterlilikleri bakımından çağın şartlarına göre en iyi şekilde hazırlamalıdır (Çiltaş & Akıllı, 2011, s. 65). Bunun yanında sosyal ve toplumsal yaşamdaki statülerinin gereği genel kültürlerini iyileştirerek dünyada yaşanan gelişmeleri yakından takip etmelidirler. Öğretmenlerle ilgili beklentilerin her geçen gün artması, ihtiyaç halinde öğretim programlarının güncellenmesi gibi çok sayıda yenilik ve değişimin yaşanması, müfredat dışında farklı konularda faaliyet göstermelerinin talep edilmesi (Bakioğlu, 1998, s. 12; Yıldırım & Çalışkan, 2024a, s. 109) bu duruma gerekçe oluşturmaktadır. Özellikle geçtiğimiz yıllarda ortaya konulan ‘Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli’ ile birtakım yenilikler eğitim öğretim sürecine dahil edilmiş ve uzun yıldı örtük olan eğitimsel faktörler modellenerek açıkça ilan edilmiştir (Yıldırım & Çalışkan, 2024b, s. 215). Her geçen gün bu örneklerin daha da artarak ilerlemesi öğretmenlerin kendilerini güncel yaklaşımlar çerçevelerinde yenilemelerini ve 21. yüzyıl yeterliliklerini kazanabilecek fertler olarak yetiştirilmelerini zorunlu kılmaktadır.

Öğretmenlerin istenilen yeterlilik düzeyine ulaşması ve yeterliliklerinin artması için eğitim bilimcilere hassas görevler düşmektedir. Bu açıdan şu anki var olan ülke ve dünya koşullarının, toplumsal değişimlerin çok yönlü irdelenip dikkatlice değerlendirilmesi gerekmektedir (Gültekin, 2020, s. 656). Öğretmenlerin

kendilerinden beklenenleri karşılama ları ise lisans yıllarındaki aldıkları eğitimin niteliğine bağlıdır. Bu nedenle son yıllarda öğretmen eğitiminin nasıl gerçekleştirileceği ve öğretmen seçiminde hangi kıstaslara uyulacağı tartışma konuları arasında yerini korumaya devam etmektedir. Nitekim güncel gelişmelere ve çağın yeniliklerine ayak uydurulması bakımından Millî Eğitim Bakanlığı tarafından Millî Eğitim Akademisi adı altında yeni bir uygulamaya başlanmasına karar verilmiştir. Millî Eğitim Akademisinde devlet kurumlarında öğretmenliğe başlayacak olan kişilere mezuniyet durumlarına göre eğitimler verilmesi hedeflenmektedir.

Her uygulama gibi Millî Eğitim Akademisi de başta öğretmen adayları olmak üzere akademisyenler, eğitimciler, politika yapıcılar gibi toplumun farklı kesimlerinin ilgisini çekmiştir. Zamanla Millî Eğitim Akademisi fertlerin farklı tutumlar geliştirmelerine neden olmuştur. Bu süreçte öğretmen adaylarının Millî Eğitim Akademisine yönelik tutumları ayrı bir öneme sahiptir. Öğretmenlik mesleğinde olumlu tutumların başarıyı artırır öğrenme ve öğretmeyi kolaylaştırdığı, olumsuz tutumların ise başarıyı düşürdüğü (Doğan & Baloğlu Uğurlu, 2017, s. 157) düşünüldüğünde geleceğin öğretmenleri olacak fertlerin Millî Eğitim Akademisine yönelik tutumlarının belirlenmesi önemli hale gelmektedir.

Tutum insanın bilişsel, duyuşsal ve davranış şekli olarak ifade edilmektedir. Freedman, Sears ve Carlsmith (1993, s. 338) tutumu bilişsel, duyuşsal öğeleri olan davranışsal eğilim şeklinde yorumlarken; İnceoğlu (2011, s. 22-23) için ferdin kendine veya çevresindeki herhangi bir toplumsal konu, nesne ya da olaya ilişkin bilgi, duygu, deneyim ve güdülerine (motivasyon) dayandırdığı zihinsel, duyuşsal ve davranışsal yönelim durumu şeklinde açıklamaktadır. Bu bağlamda tutumların bilişsel (inançlar), duyuşsal (duygular) ve davranışsal (mevcut aksiyonlar) öğelerden oluştuğu ifade edilebilir. Tutuma bu üç farklı öge açısından bakıldığında bilişselin inançlarla ilgili olduğu; duyuşsalın inançlarla bağlantılı heyecansal duyguları kapsadığı ve davranışsalın tepki göstermeye hazır oluş haliyle ilişkilendirildiği söylenebilir. Özellikle bilişsel ile duyuşsal öge karşılaştırıldığında da duyuşsal ögenin daha basit ve tutumların ölçülmesinde kullanıldığı dikkat çekmektedir (Çetin, 2006, s. 30). Tutumların ölçülmesinde genellikle tutum ölçeklerinden yararlanılmaktadır. Bu araçlarla, fertlerin tutumları hakkında tek tek bilgi sahibi olmaya gerek duyulmadığı gibi fertlerin iç dünyası daha da gerçekçi bir şekilde tespiti yapılabilmektedir (Tavşancıl, 2018, s. 106-107).

İnsanın bilişsel, duyuşsal ve davranışsal özellikleri açısından bilgiye, öğrenmeye ve gelişime ihtiyaç duyan bir varlığı temsil ettiği (Karataş, 2020, s. 40) göz önünde bulundurulduğunda öğretmen adaylarının Millî Eğitim Akademisi gibi yeni bir uygulamaya dair tutumlarının geçerliği ve güvenilirliği test edilmiş bir ölçme aracıyla belirlenmesi oldukça önemlidir. Bu ölçme aracı, öğretmen adaylarının tutumlarını belirleyerek uygulamanın geleceğinde oluşacak sorunların önüne geçilebilmesinde ve öğretmen adaylarının uygulamayı benimseme düzeylerinin artırılmasında hassas rol oynayacağı açıktır. Ayrıca literatür tarandığında Millî Eğitim Akademisine yönelik çalışmaların yer aldığı ama öğretmen adaylarının tutumlarını belirleyecek herhangi bir ölçme aracının henüz geliştirilmediği tespit edilmiştir. Bundan dolayı bu araştırma özgün, akademiye yönelik öğretmen adaylarının görüşlerini ortaya çıkarmada yaygın bir etkiye sahip olacağı düşünüldüğünden önemli ve alanda bir boşluğu dolduracağı için ise gerekli olduğu söylenebilir. Buradan yola çıkarak

hazırlanan bu araştırmada öğretmen adaylarının Millî Eğitim Akademisine yönelik tutumlarını belirlemede kullanılabilecek bir ölçeğin geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Yöntem

Çalışma grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2024-2025 eğitim öğretim yılının bahar döneminde Türkiye’de üç farklı üniversitede öğrenimlerine devam eden (sosyal bilgiler eğitimi, okul öncesi eğitimi, sınıf eğitimi, matematik eğitimi, fen bilgisi eğitimi, özel eğitim, Türkçe eğitimi, İngiliz dili eğitimi ve rehberlik ve psikolojik danışmanlık) ve kolay ulaşılabilir durum örneklemesine uygun olarak seçilen 800 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Bu örneklem yöntemi araştırmacıya hız ve pratiklik kazandırmasıyla birlikte yakın ve erişilmesi kolay olan bir çalışma grubunun seçilebilmesine imkân sağlamaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2021, s. 121). Toplamda 800 öğretmen adayından elde edilen verilerin 454’ü temel veri setine, 286’sı doğrulayıcı faktör analizi veri setine, 60’ı ise test-tekrar-test için gerekli olan veri setine hizmet etmektedir. Büyüköztürk’e (2002, s. 480) göre örneklem büyüklüğü, gözlenen değişken sayısının beş katından daha az olmaması gerekmektedir. Bu bakımdan araştırmanın çalışma grubunun, mevcut ölçütü sağladığı ifade edilebilir.

Veri toplama aşaması ve ölçeğin geliştirilme süreci

Ölçek geliştirme aşaması aşağıdaki adımları kullanarak gerçekleştirilmiştir.

- *Ön araştırma:* Ölçek geliştirme sürecine literatürde Millî Eğitim Akademisiyle ilgili bir tutum ölçeğinin olup olmadığının araştırılmasıyla başlanmıştır. Bu noktada literatürde (Ulusal Akademik Ağ ve Bilişim Sistemi (ULAKBİM), Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı (YÖK) Ulusal Tez Merkezi, DergiPark Akademik, Yükseköğretim Akademik Arama, EBSCOhost ve ERIC veri tabanlarında) “*Millî Eğitim Akademisi, öğretmen adayı, tutum ölçeği; National Education Academy, teacher candidate, attitude scale*” anahtar kelimeleriyle yapılan tarama sonucu “*Millî Eğitim Akademisine Yönelik Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi (MEAYTÖ)*” konusunu ele alan herhangi bir araştırmanın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Herhangi bir ölçme aracının bulunmadığının belirlenmesiyle de aynı veri tabanlarında ilgili araştırmalar incelenmiştir.
- *Madde havuzu oluşturma:* Tarama sonucunda Millî Eğitim Akademisine dair araştırmanın amacıyla uyumlu hiçbir araştırmanın olmadığı tespit edilmiştir. Literatürde madde yazmaya yönelik yeterince çalışma bulunamamasından dolayı bir eğitim fakültesinin farklı öğretmenlik programlarında öğrenim gören 18 öğretmen adayıyla yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılarak madde havuzunun oluşturulmasına karar verilmiştir. Katılımcılardan elde edilen veriler analiz edilerek Millî Eğitim Akademisi hakkında sahip olduğu düşünceler ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Burada erişilen verilerden de madde havuzu hazırlanmıştır. Bu bakımdan tutumun temel öğeleri (bilişsel, duyuşsal ve davranışsal) dikkate alınarak 55 maddelik bir madde havuzu oluşturulmuştur.
- *Uzman görüşü alma:* Maddelerin karşısına katılımcıların maddelerde bulunan

tutum ifadelerine katılma derecelerini tespit etmek amacıyla “Kesinlikle Katılmıyorum”, “Katılmıyorum”, “Kararsızım”, “Katılıyorum” ve “Kesinlikle Katılıyorum” şeklinde beş farklı seçenek konulmuştur. Taslak halinde hazırlanan bu maddeler; yedi farklı alan uzmanına (ikisi dil bilimi, ikisi ölçme ve değerlendirme, diğerleri eğitim programları ve öğretimi, rehberlik ve psikolojik danışmanlık, eğitim yönetimi) başta bilimsellik olmak üzere imla, noktalama, içerik ve anlatım açısından incelemeleri için elektronik ortamda gönderilmiştir. Uzmanların geri bildirimlerdeki öneriler sonucunda, oluşturan maddelerden 12’si benzer madde olma gerekçesiyle ölçekten çıkarılmıştır. Böylece ölçekteki madde sayısı 43’e düşürülmüştür.

- *Pilot uygulama:* Taslak haldeki ölçek formu 43 maddeye düşürüldükten sonra Türkiye’de bulunan iki farklı üniversitede öğrenimlerine devam eden 454 öğretmen adayına, araştırmacılar tarafından uygulanmıştır. Araştırmacılar, öğretmen adaylarını çalışmanın amacı hakkında bilgilendirmiştir. Katılımcılara cevaplarının gizli tutulacağı ve başka bir amaçla kullanılmayacağı bildirilmiştir. Katılımcılar ölçek formunu yaklaşık 20-25 dakika aralığında tamamlamışlardır. İki farklı üniversiteden toplanan veriler tek tek kontrol edilerek geçerlik ve güvenirlik analizlerini yapılması amacıyla SPSS 26.00 programına aktarılmıştır.
- *Açımlayıcı faktör analizi yapma:* Geliştirilen ölçeğin geçerlik ve güvenirliğini sağlamak için çeşitli analizlerden yararlanılmıştır. Örneğin ölçeğin yapı geçerliğini belirlemede “Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA)” kullanılmıştır. Bu bakımdan ilk olarak yapı geçerliğine uygunluğunu belirlemek istenmiş ve iç tutarlılıkları incelenmiştir. Madde-toplam korelasyonu düşük çıkan yedi madde 43 maddelik ölçekten çıkarılmıştır. Kalan maddeler üzerinden öncelikle, ölçeğin tamamı hakkında fikre sahip olabilmesi hedefiyle “Kaiser-Meyer Olkin (KMO)” ve “Barlett Küresellik Testi (sphericity)” değerleri incelenmiştir. Değerlendirmeler sonucunda ölçeğin AFA’ya uygun olduğu tespit edilmiştir. Ölçeğin, faktörlere ayrılmasında ise, temel bileşenler analizinden faydalanılmıştır. Sonrasında da Promax tekniği kullanılarak maddelerin her bir boyuta ilişkin yük değerleri tek tek değerlendirilmiştir. AFA işlemiyle, boyut yükü, 0.40’dan az olan maddelerle beraber birden fazla boyuta yük vererek çıkan maddeler sırayla analiz dışına atılmıştır. Değerler sağlanana kadar AFA tekrarlanmıştır.
- *Doğrulamalı faktör analizi yapma:* AFA sonrasında ölçekte kalan maddelerle ölçeğin geçerliği “Doğrulamalı Faktör Analizi (DFA)” gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Ölçek yine DFA için Türkiye’de bulunan bir üniversitede öğrenimlerine devam eden 286 öğretmen adayına ulaşılarak araştırmacılar tarafından doldurtulmuştur. Katılımcılar ölçek formunu yaklaşık 10-15 dakika aralığında tamamlasa da ölçek formlarının analiz edilme basamağına hazır hale getirilmesi 30 günden fazla sürmüştür. İki farklı üniversiteden toplanan formlarının tamamının bir araya gelmesiyle de veriler tek tek kontrol edilerek geçerlik ve güvenirlik analizlerini yapılması amacıyla önce SPSS 26.00 ve sonra AMOS 21 programına aktarılmıştır.
- *Güvenirlik çalışmaları:* DFA analizi sırasında ölçekten çıkarılan maddelerle birlikte ölçek 14 maddeye düşürülmüştür. Tekrardan yapılan AFA ve DFA

sonucunda ortaya çıkan değerlerin uygun görülmesiyle kalan 14 madde üzerinden güvenilirliğinin tespiti için farklı testler yapılmıştır. Öncelikle bir ay aralığında elde edilen verilerden test-tekrar-test gerçekleştirilmiş, ilk toplanan veriler üzerinden ölçeğin Spearman-Brown formülü ve Cronbach Alpha güvenirlik katsayıları hesaplanmıştır. Ayrıca ölçeğin madde toplam korelasyonları tespit edilmiştir.

Verilerin analizi

Araştırmada erişilen verilere geçerlik ve güvenirlik bağlamında takip edilmesi gereken süreçler izlenerek istatistikî işlemler yapılmıştır. Öncelikle her bir çalışma grubuna ait veri setinin normallik sınamaları yürütülmüştür. Verilerin normalliği (Kolmogorov-Simironov) hem AFA hem DFA hem de test tekrar test işlemleri için toplanan veri setinde test edilmiş ve anlamlı olmadığı sonucuna varılmıştır ($p > .05$). Ayrıca her bir çalışma grubuna ait veriler hem ölçek toplam puanlarına hem de tek tek maddelere göre normallik sınamalarına göre değerlendirilmiş, basıklık ve çarpıklığın -1 ve +1 arasında değerler aldığı, ulaşılan ölçek toplam verilerinin normallik (Kolmogorov-Simironov) testi sonuçların ise anlamlı olmadığı tespit edilmiştir. Tüm bu bulgulardan yola çıkarak veri setlerinin normal dağılım gösterdiği saptanmıştır. Ölçeğin yapı geçerliği için AFA ve bu analiz işlemleri ile edilen yapının teyidi ise DFA aracılığıyla belirlenmiştir. Ölçeğin güvenirliğe tespit etmek için güvenirlik hesaplama işlemleri gerçekleştirilmiştir. Gerçekleştirilen tüm bu analiz işlemlerinde SPSS 26.00 ve AMOS 21 paket programları kullanılmıştır.

Bulgular

Ölçeğin geçerliğine ilişkin bulgular

Ölçeğin geçerliği ilk olarak AFA'ya uygunluğu açısından test edilmiş. Hesaplamalar sonucunda uygunluk sağlandığı teyit edilip AFA işlemi gerçekleştirilmiştir. Daha sonrasında AFA ile oluşturulan yapılar DFA'ya tabi tutularak doğrulanmaya çalışılmıştır. Ölçeğe dair ulaşılan bulgular aşağıda verilmiştir.

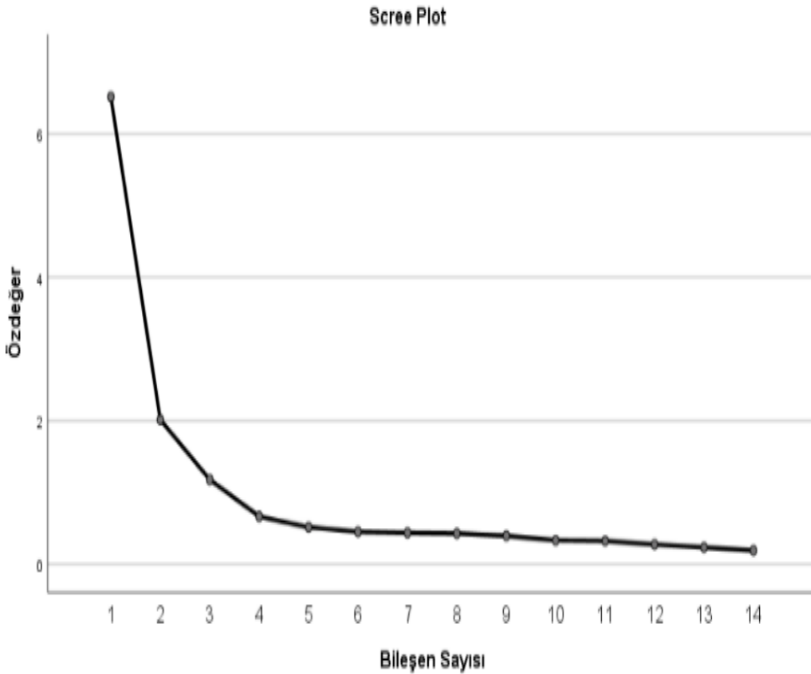
Açımlayıcı faktör analizi (AFA)

İlk olarak yapı geçerliğine uygunluğunu belirlemek amacıyla iç tutarlılıklarına bakılmıştır. Madde-toplam korelasyonu düşük çıkan yedi madde 43 maddelik ölçekten çıkarılmıştır. 36 maddelik ölçeğe Kaiser-Meyer Olkin (KMO) ve Barlett Küresellik testi yapılmıştır. KMO değeri .96; ve Bartlett Küresellik Testi sonucu $\chi^2 = 12889.171$; $sd = 630$ ($p = .00$) olarak hesaplanmıştır. KMO testinin .50 ve üzeri, Barlett Küresellik testi sonucunun ise istatistiksel olarak anlamlı olması gerekmektedir (Jeong, 2004, s. 70). Yapılan analizler neticesinde erişilen 36 maddelik ölçek üzerinden AFA'nın gerçekleştirilebileceği anlaşılmıştır.

AFA işlemini, ilişkili maddeleri bir araya getirerek daha az sayıda kavramsal temele dayanan ve anlamlılığı olan yeni değişkenler tespit etmeyi hedefleyen çok değişkenli istatistik (Büyüköztürk, 2002, s. 472) ya da ölçek maddelerini etkileyen arka plandaki temel yapıyı anlayabilmek için uygulanan yöntem (Şencan, 2005, s. 355) şeklinde ifade etmek mümkündür. Bu araştırmada AFA'da temel bileşenler analizi ve sonrasında uygulanan döndürme tekniklerinden Promax kullanılmıştır. Şencan (2005, s. 390) araştırmacıların çoğunluğunun bu değeri 0.40 olarak kabul

ettiğini vurgulamaktadır. Ayrıca Büyüköztürk (2020, s. 135) çakışan maddeler arasındaki yük değeri farkının en az 0.10 olmasını dile getirmektedir. Bu doğrultuda madde yük değeri 0.40'ın altında olan ve birden fazla boyuta yük veren, bu yük değeri de 0.10'dan az olan toplam 22 madde veri setinden çıkarılmıştır. Böylece 14 madde üzerinden AFA işlemi tekrarlanmış ve ölçek maddelerinin üç boyut altında toplandığı anlaşılmıştır. Bu üç boyutlu yapının toplam varyansı açıklama oranı ise %69,41 olarak saptanmıştır. Literatürde (Scherer, Wiebe, Luther & Adams, 1988'den aktaran Tavşancıl, 2018, s. 48) sosyal bilimlerde yapılan analizlerde toplam varyans oranının %40-60 aralığında olmasının yeterli olacağı belirtilmektedir. Bu bakımdan, varyans oranının istenen düzeyden de yüksek olduğu belirtilebilir.

Faktör isimlerini belirlemede, yük değeri fazla olan maddelerin içerdiği ifadeler dikkate alınmıştır. Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk'e (2010, s. 205) göre yük değerleri fazla olan maddelerin içerdiği ifadeler, faktör adı olarak kullanılabilir. Bu yüzden ölçeği oluşturan faktörlerin kendi içerisinde yüksek yük değerine sahip olan maddeleri temel alınarak adlandırma işlemi tamamlanmıştır. Ölçeğin "Meslekî İnanç" başlıklı faktöründe altı maddenin; "Meslekî Motivasyon" adlı faktöründe dört maddenin ve "Meslekî Kaygı" isimli faktöründe dört maddenin toplandığı belirlenmiştir. Ayrıca özdeğere göre çizilen çizgi grafiğine (Scree Plot) bakıldığında, özdeğer çizgisinin üç faktörlü yapıya işaret ettiği söylenebilir. Bu grafik Şekil 1'de sunulmuştur.

Şekil 1. Ölçek Maddelerinin Özdeğerlerine Ait Çizgi Grafiği

AFA sonrasında ölçekte kalan ön dört madde her bir faktöre göre madde yük değerleri ile faktörlerin özdeğerleri ve varyans açıklama oranlarına ait bulgular Tablo 1'de detaylıca açıklanmıştır.

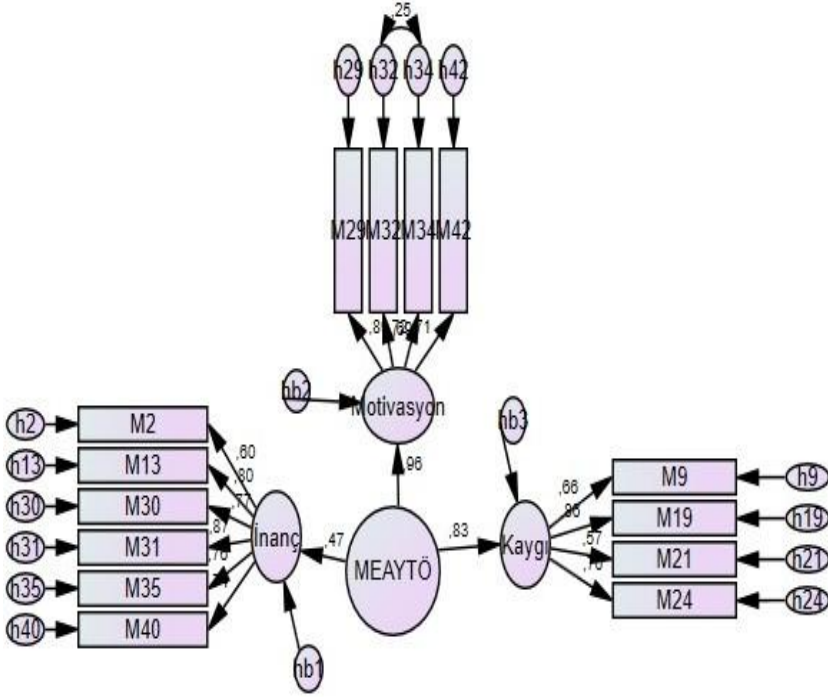
Tablo 1. MEAYTÖ Açımlayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Faktör İsmi	Madde No	Maddeler		
		1	2	3
Meslekî İnanç	M13	.95		
	M31	.93		
	M40	.88		
	M35	.81		
	M30	.78		
	M2	.74		
Meslekî Motivasyon	M34		.91	
	M42		.87	
	M32		.85	
	M29		.53	
Meslekî Kaygı	M24			.85
	M21			.80
	M9			.78
	M19			.61
Özdeğer		6.5	2.0	1.2
Açıklanan Varyans		46.6	14.4	8.4

Tablo 1 incelendiğinde “Meslekî İnanç” boyutunun toplamda altı maddeden oluştuğu görülmektedir. Bu boyuttaki maddelerin yük değerleri .95 ile .74 arasında değişiklik göstermektedir. “Meslekî İnanç” boyutunun ölçeğin geneline ilişkin oluşturduğu özdeğeri 6.5; ölçeğin genelinin varyansına katkı oranı %46,6’dır. “Meslekî Motivasyon” boyutu ise dört maddeyi kapsamaktadır. “Meslekî Motivasyon” boyutunun ölçeğin geneline dair oluşturduğu özdeğer 2.0; ölçeğin genelinin varyansına katkı oranı da %14,4’tür. Bu boyuta ait maddelerin yük değerleri .91 ile .53 arasında farklılık göstermektedir. Son olarak “Meslekî Kaygı” boyutu dört maddenin birleşiminden meydana gelmektedir. Bu boyutta yer alan maddeler de .85 ile .61 arasında yük değeri almaktadır. “Meslekî Kaygı” boyutunun ölçeğin geneline dair oluşturduğu özdeğer 1.2; ölçeğin genelinin varyansına katkı oranı da %8,4’tür.

Doğrulayıcı faktör analizi (DFA)

Ölçeğin AFA ile elde edilen yapısı DFA ile tekrardan test edilmiştir. Elde edilen bulgulara ilişkin sonuçlar aşağıda bulunan Şekil 2’de yer almaktadır.

Şekil 2 MEAYTÖ Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Şekil 2’de ölçeğin yapı geçerliliğini belirlemek için yapılan DFA’dan elde edilen veriler yer almaktadır. Şekle bakıldığında ki-kare değerinin anlamlı olduğu görülmektedir ($\chi^2=168.44$, $sd=73$, $p=.000$). Uyum indeksi değerleri ise $NFI=.92$, $RFI=.90$, $IFI=.95$, $CFI=.95$, $GFI=.92$, $AGFI=.90$, $TLI=.94$, $RMSEA=.06$ ve $SRMR=.07$ olarak tespit edilmektedir. Şekil 2’den anlaşılabileceği gibi sadece yabancılaşma alt boyutunda h32 ile h34 hataları arasında kovaryans kurulması gerekmiştir. Aynı boyut olmasından dolayı alanda bu uygulama az da olsa kabul görmektedir. Bu bağlamda uyum indeksi değerlerinin istenilen düzeyde olduğu anlaşılmıştır.

Ölçeğin güvenirliğine ilişkin bulgular

Bu aşamaya geçildiğinde MEAYTÖ’nün güvenirliğini belirlemede AFA için kullanılan verilerle birtakım güvenirlik saptama işlemleri gerçekleştirilmiştir. Öncelikle maddelerin kendi aralarındaki ilişkiyi görmek amacıyla her bir maddenin düzeltilmiş madde toplam korelasyonları hesaplanmıştır. Yine AFA analizinde kullanılan aynı veri seti ile iç tutarlılık için Cronbach Alpha, bütüne yönelik güvenirlik için iki yarı güvenirlik ve kararlılık için ise ayrı bir çalışma grubundan elde edilen verilerle test-tekrar test güvenirlik katsayılarının hesaplamaları yapılmıştır. Test-tekrar test güvenirlik çalışması sürecinde bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesindeki öğretmen adaylarına dört hafta ara ile ölçek uygulanmıştır. Bu uygulamalarla toplanan verilerden elde edilen puanların karşılaştırılmasıyla test-tekrar test güvenirlik analizi yapılmıştır. Ölçeğin güvenirliğine ilişkin yapılan tüm güvenirlik analiz bulguları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. MEAYTÖ Güvenirlik Sonuçları

Faktör İsimleri	Asıl Ölçek Madde No	Taslak Ölçek Madde No	Düzeltilmiş Madde Toplam Korelasyonu	Spearman-Brown Güvenirliği	Cronbach Alpha (α) Güvenirliği	Test-Tekrar Test Güvenirliği
Meslekî İnanç	M3	M13	.66	.89	.92	.88
	M9	M31	.69			
	M13	M40	.67			
	M12	M35	.67			
	M8	M30	.64			
	M1	M2	.65			
Meslekî Motivasyon	M11	M34*	.59	.85	.85	.71
	M14	M42*	.62			
	M10	M32*	.53			
	M7	M29*	.72			
Meslekî Kaygı	M6	M24*	.55	.79	.79	.51
	M5	M21*	.44			
	M2	M9*	.47			
	M4	M19*	.70			
Toplam				.76	.91	.98

Tablo 2’de ölçeğin güvenirliğine ilişkin elde edilen bulgular incelendiğinde; madde-toplam korelasyon değerlerinin .44-.72 arasında değişen değerlere sahip olduğu ve her bir maddeye ilişkin t-değerlerinin ise anlamlı ($p<.001$) olduğu görülmektedir. Yine aynı tablodan Spearman-Brown güvenirlik katsayılarının alt boyut ve genel toplamda .79-.89 arasında değiştiği; Cronbach Alpha güvenirlik katsayılarının alt boyutlar ve genel toplamda ise .79-.92 arasında değişen değerler aldıkları görülmektedir. Buna göre ölçeği oluşturan maddelerin birbirleri ile tutarlı olduğu söylenebilir. Farklı bir çalışma grubu ile ölçeğin kararlı sonuçlar verip vermediğine ilişkin dört hafta ara ile yapılan test-tekrar test güvenirlik katsayılarının alt boyutlar ve genel toplamda .51-.88 arasında değişen değerler aldığı belirlenmiştir. Bu bağlamda ölçeğin kararlı sonuçlar veren bir ölçek olduğu söylenebilir. Tüm bu bulgular ölçeğin güvenirliğine kanıt teşkil ettiği söylenebilir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Ölçeğin geliştirilmesine ilk olarak literatür taraması yapılarak başlanmıştır. Fakat Milli Eğitim Akademisine yönelik araştırmanın amacıyla uyumlu hiçbir çalışmanın bulunamamasından dolayı öğretmen adaylarıyla görüşmeler yapılarak ön bilgiler elde edilmiştir. Sonrasında ise madde havuzu oluşturulma sürecine geçilmiş ve ulaşılan bilgiler çerçevesinde 55 maddelik taslak ölçek formu hazırlanmıştır. Tasarlanan bu form yedi farklı alan uzmanı tarafından yönlendirilen tavsiyelerle

iyileştirilmiştir. Böylece ölçeğin kapsam geçerliğinin sağlanması amaçlanmıştır. Bu aşamada ölçek uzman dönütleriyle toplamda 43 maddeye düşürülmüştür.

Ölçek geliştirme esnasında değişmez kural ölçeğin geçerli ve güvenilir bir yapıda olmasıdır (Kılcan & Gülbudak, 2019, s. 67). Ölçeğin uygulamasıyla elde edilen verilerle yapı geçerliğinin sağlanması amacıyla AFA ve DFA işlemi gerçekleştirilmiştir. AFA işlemiyle birlikte, ölçeği oluşturan faktörler ve bu faktörleri oluşturan maddelerle ortaya çıkan model belirlenmiştir. Bu süreçte faktörler, faktör yük değerlerinin hesaplanmasında, 0.40 değeri ölçüt belirlenmiştir. Bu değer 0.30'a kadar düşürülebilse de yüksek düzeyde ilişkisi olan maddelerin meydana getirdiği bir küme varsa, bu bulgu, o maddelerin bir arada yapıyı iyi derecede ölçtüğü anlamına gelmektedir (Büyüköztürk, 2020, s. 134). Bu nedenle faktör yük değerlerinin 0.40'ın altına düşmemesi, maddelerin birlikte yapıyı çok iyi derecede ölçtüğüne önemli bir kanıt sunmaktadır (Çalışkan & Kılcan, 2023, s. 97).

Ölçeği oluşturan faktörlerin isimlendirilmesi de AFA işleminin bitiminde yapılmıştır. İsimlendirme esnasında Yiğit, Deveci ve Dadandı'ya (2022, s. 122) benzer şekilde maddelerin ağırlıklı olarak bulundukları faktörler ve maddelerin anlamları dikkate alınarak gerçekleştirilmiştir. Böylece isimlendirme için faktörlerde bulunan ve yüksek yük derecesine sahip maddelerin içerikleri dikkate alınmıştır. “Meslekî İnanç”, “Meslekî Motivasyon” ve “Meslekî Kaygı” başlıklarıyla isimlendirilmişlerdir. Belirlenen bu modele göre de DFA aşamasına geçilmiştir. DFA ile ölçeğin yapı geçerliği sağlam bir temele dayandırılmıştır (Kandemir, Kaymakçı & Yılmaz, 2023, s. 24). DFA aşamasında 14 maddeden oluşan üç faktörlü yapı test edilmiş ve uygun bir yapıya ulaşıldığına karar verilmiştir.

Ölçeğin üç faktördeki özdeğeri 9.7 ve toplam varyansını açıklama oranı %69,41 olarak tespit edilmiştir. Sosyal bilimlerde de birden fazla boyuta sahip ölçeklerde açıklanan toplam varyans oranının %40-60 arasında bir değerde bulunmasının ölçeğin yapı geçerliğinin sağlamada yeterli olduğu düşünüldüğünde (Scherer, Wiebe, Luther & Adams, 1988'den aktaran Tavşancıl, 2018, s. 48), geliştirilen ölçekte yapı geçerliğinin oldukça yüksek düzeyde sağlandığı ifade edilebilir.

Ölçeğe ilişkin geçerlik analizlerinin bitmesiyle, güvenilirliğine ilişkin analizler gerçekleştirilmiştir. Bu çerçevede; ölçeğin Cronbach Alpha katsayısı 0,91 olarak tespit edilmiştir. Bazı araştırmacılar (Salkind, 2015, s. 111; Seçer, 2017, s. 217; Tavşancıl, 2018, s. 152) Cronbach Alpha katsayısı değerlendirilerek ölçeğin güvenilirliğine dair çıkarımda bulunabileceğini vurgulamaktadırlar. Büyüköztürk (2020, s. 183) bu katsayının 0.70 ve üzerinde hesaplanmasını güvenilirlik için yeterli görürken Yiğit, Deveci ve Dadandı (2022, s. 122) ise 0.90'nın üzerinde olduğunda yüksek güvenilirlik düzeyinde olacağını vurgulamaktadır. Bu yorumlamalardan yola çıkılarak ölçeğin yüksek güvenilirlik niteliği taşıdığı söylenebilir. Ayrıca gerçekleştirilen test-tekrar-test, Spearman-Brown güvenilirlik katsayısı, ölçeğin madde toplam korelasyonları sonuçları da ölçeğin güvenilir olduğunu göstermektedir.

Sonuç olarak bu araştırmada öğretmen adaylarının Millî Eğitim Akademisine yönelik tutumlarını ölçebilecek 14 maddeden oluşan 5'li Likert tarzında bir ölçek geliştirilmiştir. Ölçeğin maddeleri de “Kesinlikle Katılmıyorum”, “Katılmıyorum”,

“Kararsızım”, “Katılıyorum” ve “Kesinlikle Katılıyorum” seçenekleriyle, 1’den 5’e olacak şekilde puanlanmıştır. Bu nedenle ölçeğin bütününe yönelik yapılacak bir değerlendirmede ölçeğin tamamından elde edilecek asgarî puan 14, azamî puan ise 70 olacaktır. Özellikle toplam puanlarda herhangi bir hata olmaması için ölçekte yer alan olumsuz maddelerin tersten puanlanması gerekmektedir. Ölçeğin, öğretmen adaylarının Millî Eğitim Akademisine yönelik tutumlarını belirleme sürecindeki araştırmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ölçeğin farklı örneklem gruplarında uygulanabilmesi için geçerlik ve güvenilirlik analizlerinin tekrardan yapılması tavsiye edilmektedir.

Beyanlar

Etik Kurul İzin Bilgisi: Bu çalışma Muş Alparslan Üniversitesi Bilimsel Araştırma Yayın ve Etiği Kurulu’nun 22/02/2025 tarihli 03 sayılı toplantısında alınan 87 sayılı onay kararıyla yürütülmüştür.

Yazar Çıkar Çatışması Bilgisi: Yazarlar çıkar çatışması olmadığını beyan eder.

Yazar Katkısı: Makale yazarlarının çalışmada katkısı eşit orandadır.

Katılım Onayı: Ebeveynlerden ve çocuklardan yazılı ve sözlü onay alınmıştır.

Yayın Onayı: Bütün haklarımı temel eğitim dergisine devrettiğimi onaylarım. Makalede geçen ifade ve açıklamalar yazarlara aittir.

Bilgilendirilmiş Onam: Tüm katılımcılardan bilgilendirilmiş onam alınmıştır. Tüm katılımcılar ve aileleri çalışmanın amacı, veri toplama araçları ve yöntemi hakkında bilgilendirilmiştir. Katılımcılardan ve ailelerinden hem yazılı hem de sözlü katılım onayı alınmıştır. Tüm katılımcılar gönüllülük esasına göre çalışmaya dahil edilmiştir. Katılımcılar ve aileleri istedikleri zaman çalışmadan ayrılacaklarının farkındadır. Başvuru ve veri toplama süreci boyunca katılımcıların mahremiyetini ihlal edecek hiçbir davranış veya sözlü eylemde bulunulmamıştır. Veri işleme sırasında katılımcıların kimlikleri tamamen anonim tutulmuş ve katılımcıların mahremiyeti dikkate alınmıştır.

Finansman: Bu çalışmanın yürütülmesinde herhangi bir kurum veya kuruluştan fon kullanılmadı.

Kaynakça

- Aslan, S., & Gürlen, E. (2019). Ortaokul öğretmenlerinin program okuryazarlık düzeyleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(1), 171-186.
- Bakioğlu, A. (1998). Lider öğretmen. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(10), 11-19.
- Büyükoztürk, Ş. (2002). Faktör analizi: Temel kavramlar ve ölçek geliştirmede kullanımı. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, (32), 470-483.
- Büyükoztürk, Ş. (2020). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı: İstatistik, araştırma deseni, SPSS uygulamaları ve yorum* (28. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Çalışkan, A., & Kılcan, B. (2023). Developing a scale of attitudes toward European Union citizenship for refugee students. *HAYEF: Journal of Education*, 20(2), 93-99.
- Çalışkan, H., & Yıldırım, Y. (2020). Ortaokul öğrencileri için etkin vatandaşlık değerleri ölçeğinin (EVDÖ) geliştirilmesi. *Millî Eğitim*, 49(228), 335-364.
- Çelikten, M., Şanal, M., & Yeni, Y. (2005). Öğretmenlik mesleği ve özellikleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(19), 207-237.
- Çetin, Ş. (2006). Öğretmenlik mesleği tutum ölçeğinin geliştirilmesi (Geçerlik ve güvenilirlik çalışması). *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, (18), 28-37.
- Çiğtaş, A., & Akıllı, M. (2011). Öğretmenlerin pedagojik yeterlilikleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi*

- Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (4), 64-72.
- Çokluk, Ö., Şekercioglu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik SPSS ve LISREL uygulamaları* (6. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Demir, E., & Köse, M. (2016). Öğretmenlerin rol modelliği hakkında öğretmen görüşleri. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, (53), 38-57.
- Doğan, A., & Baloğlu Uğurlu, N. (2017). Sosyal bilgiler öğretmenleri ile öğretmen adaylarının branşlarına yönelik meslekî tutumlarının karşılaştırılması. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (35), 156-174.
- Duman, P. (2023). Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının mesleği tercih nedenleri ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları: Ağrı ili örneği. *International Journal of Progression and Development in Education*, 1(1), 77-93.
- Freedman, J. L., Sears, D. O., & Carlsmith, J. M. (1993). *Sosyal psikoloji* (4. Baskı). (Çev. Ed: A. Dönmez). Ankara: İmge Yayınevi.
- Gültekin, M. (2020). Değişen toplumda eğitim ve öğretmen nitelikleri. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 10(1), 654-700.
- Harden, R. M., & Crosby, J. (2000). AMEE Guide No 20: The good teacher is more than a lecturer-the twelve roles of the teacher. *Medical Teacher*, 22(4), 334-347.
- İnceoğlu, M. (2011). *Tutum algı iletişim* (6. Baskı). Ankara: Siyasal Kitapevi.
- Jeong, J. (2004). *Analysis of the factors and the roles of HRD in organizational learning styles as identified by key informants at selected corporations in the Republic of Korea*. (Unpublished Doctorate Thesis). Texas A&M University.
- Kandemir, K., Kaymakçı, S., & Yılmaz, A. (2023). Sosyal bilgiler dersine yönelik tutum ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Educational Academic Research*, (51), 19-25.
- Karataş, K. (2020). Öğretmenlik mesleğine kuramsal bir bakış. *Elektronik Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(17), 39-56.
- Kılcan, B., & Gülbudak, B. (2019). E-okuryazarlığa yönelik tutum ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışmaları. *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 59-71.
- Özer, B., & Gelen, İ. (2008). Öğretmenlik mesleği genel yeterliklerine sahip olma düzeyleri hakkında öğretmen adayları ve öğretmenlerin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(9), 39-55.
- Salkind, N. J. (2015). *İstatistikten nefret edenler için istatistik* (4. Baskıdan Çeviri). (Çev. Ed: A. Çuhadaroglu). Ankara: Pegem Akademi.
- Seçer, İ. (2017). *SPSS ve LISREL ile pratik veri analizi: Analiz ve raporlaştırma* (3. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şencan, H. (2005). *Sosyal ve davranışsal ölçümlerde güvenirlik ve geçerlik*. Ankara: Seçkin.
- Sümbül, A. M. (1996). Öğretmen niteliği ve öğretimdeki rolleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 8(8), 597-608.
- Tavşancıl, E. (2018). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi* (6. Baskı). Ankara: Nobel Akademi.
- Ünsal, S. (2021). Öğretmenlik mesleğinin tanımı, önemi ve öğretmenlerin değişen rolleri üzerine nitel betimsel bir araştırma. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(42), 1481-1504.
- Ünver, G. (2021). Program çalışmaları için öğretmen eğitimi. *Öğretmen Eğitimi ve Öğretim*, 2(2), 30-55.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (12. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, Y., & Çalışkan A. (2024a). 2024 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının 2005, 2015 ve 2018 programlarıyla karşılaştırılmalı analizi. *Uluslararası Batı Karadeniz Sosyal ve Beşerî Bilimler Dergisi*, 8(1), 108-142.
- Yıldırım, Y., & Çalışkan, A. (2024b). Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin 21. yüzyıl insan profili açısından değerlendirilmesi. *Elektronik Eğitim Bilimleri Dergisi*, 13(26), 205-220.
- Yıldırım, Y., & Çalışkan, H. (2017). The teachers' opinions about values education and values in the 2005 with 2017 teaching programme of social studies lesson. *Journal of Multidisciplinary Studies in Education*, 1(1), 7-23.
- Yiğit, N., Deveci, İ., & Dadandı, N. (2022). Yeni nesil fen bilimleri sorularına yönelik algı ölçeğinin geliştirilmesi. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(Özel Sayı), 108-130.

Extended Abstract

Background

The teaching profession, which has existed for centuries, has experienced substantial transformation over the years. Throughout this evolution, the role and meaning of being a teacher have shifted, accompanied by the assignment of new responsibilities and expectations. In particular, the rapid pace of technological advancement has changed the teacher's role from a simple transmitter of knowledge to that of a guide and facilitator. In response to the demands of modern times, new curricula have been introduced, bringing with them diverse teaching methods and techniques. This shift has made it imperative for both educators and teacher training programs to update themselves in line with contemporary approaches and to ensure that teacher candidates are equipped with the necessary competencies. One of the most recent innovations in this effort is the establishment of the National Education Academy. With this initiative, graduates from faculties of education will now undergo a period of training before they begin their official duties in institutions.

Purpose/Hypothesis

A review of the existing literature reveals a notable gap: no studies addressing the National Education Academy have considered the full spectrum of teacher candidates. Furthermore, it appears that no measurement tool has yet been developed to assess teacher candidates' attitudes—namely, their cognitive, emotional, and behavioral orientations—toward the Academy. This study therefore sets out to develop a reliable and valid scale that can be used to assess these attitudes among teacher candidates.

Method

The study, which aims to develop an Attitude Scale for the National Education Academy, included 800 teacher candidates enrolled during the spring semester of the 2024-2025 academic year at three universities in Türkiye. These students came from a wide range of teacher education programs, including social studies education, preschool education, classroom education, mathematics education, science education, special education, Turkish language education, English language education, and guidance and psychological counseling. Participants were selected using convenience sampling. Of the collected responses, 454 were used as the main data set, 286 were allocated for confirmatory factor analysis (CFA), and 60 were reserved for the test-retest reliability assessment. All collected data were subjected to various validity and reliability analyses.

Findings

To begin with, internal consistency analyses were conducted to assess the scale's construct validity. Seven items with low item-total correlations were removed from the original 43-item draft. The refined 36-item version was then tested using the Kaiser–Meyer–Olkin (KMO) measure and Bartlett's test of sphericity. The results yielded a KMO value of .96 and a Bartlett's test result of $\chi^2 = 12889.171$, $df = 630$, $p = .00$, indicating that it was appropriate to proceed with exploratory factor analysis (EFA). Principal component analysis was employed in the EFA, followed by Promax rotation. Items with loadings on multiple factors or with loadings below .40 were excluded. Based on these criteria, a total of 22 items were removed, including those with cross-loadings below .10 or with insufficient loading strength. The EFA was then re-run using the remaining 14 items, revealing a three-factor structure. This three-dimensional model accounted for 69,41% of the total variance. The structure obtained from EFA was subsequently validated

using confirmatory factor analysis. The CFA results confirmed a statistically significant chi-square value and satisfactory fit indices, supporting the validity of the proposed three-factor model. Following these steps, reliability analyses were conducted, and the findings confirmed the scale's reliability.

Conclusions and Discussion

The development of the scale followed a multi-phase process. It began with a comprehensive literature review, which revealed a lack of existing research on the topic. As a result, preliminary data were gathered through interviews with teacher candidates. Then, an item pool was created based on the information obtained, and a draft version of the scale was prepared. The following phase involved revising the draft scale using expert feedback from the field. In the next phase, exploratory and confirmatory factor analyses were conducted to establish construct validity. The EFA identified the factors and associated items, and at the conclusion of this phase, the factors were named. The naming process took into account the content of items with high factor loadings. Consequently, the factors were labeled "Professional Belief", "Professional Motivation", and "Professional Anxiety". The EFA results indicated that the eigenvalues and the proportion of explained variance across the three factors were sufficiently high. Based on this model, the study proceeded to the CFA phase, where the 14-item, three-factor structure was re-evaluated and found to be an appropriate fit. Final analyses-including assessments of Spearman-Brown and Cronbach's Alpha reliability coefficients, test-retest consistency, and item-total correlations,-supported the reliability of the scale.

In the end, a 14-item scale was developed using a five-point Likert format. The response options range from "strongly disagree" to "strongly agree," scored from 1 to 5, respectively. As a result, the minimum possible score on the scale is 14, while the maximum is 70. In order to ensure accurate scoring, negatively worded items must be reverse-coded. The scale is expected to contribute meaningfully to future research focused on assessing teacher candidates' attitudes toward the National Education Academy. Furthermore, it is recommended that validity and reliability analyses be reanalyzed if the scale is to be applied to different sample groups.

Author and Affiliations / Yazar ve Bağlantılar

Yusuf YILDIRIM¹ **Alperen Çalışkan²**

Sorumlu yazar **Alperen Çalışkan**
alperenncaliskann@gmail.com

¹Siirt University, Faculty of Education, Siirt, Türkiye, yusufyildirimakademik@gmail.com, 0000-0003-0035-8443

²Muş Alparslan University, Faculty of Education, Muş, Türkiye, alperenncaliskann@gmail.com, 0000-0001-7804-5661

EKLER**EK-1. Ölçek Formu**

Madde No	Ölçek Maddeleri	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Öğretmen adaylarının Millî Eğitim Akademisinde eğitim almaları fikrini desteklerim.					
2	Millî Eğitim Akademisindeki eğitim süreçleri mesleğe başlamamı geciktirmesi nedeniyle okuduğum bölümü bırakmak isterim.					
3	Millî Eğitim Akademisinin öğretmenlik mesleğini nitelikli hale getireceğine inanırım.					
4	Millî Eğitim Akademisi uygulaması öğretmenlik mesleğine karşı beni soğutur.					
5	Millî Eğitim Akademisi meslekî eğitim açısından kendimi yetersiz hissettirir.					
6	Millî Eğitim Akademisinden dolayı kendime yeni meslek ararım.					
7	Millî Eğitim Akademisi uygulamasına tepkiliyim.					
8	Millî Eğitim Akademisinin öğretmenlik mesleği için vazgeçilmez olduğuna inanırım.					
9	Millî Eğitim Akademisinin ülke eğitiminin geleceğine katkı sağlayacağı kanaatindeyim.					
10	Millî Eğitim Akademisinin öğretmen olmayı zorlaştırdığını düşünürüm.					
11	Millî Eğitim Akademisinin hayata geç başlamama neden olacağından dolayı endişeliyim.					
12	Millî Eğitim Akademisi uygulamasının sürdürülebilir olduğuna inanırım.					
13	Millî eğitim Akademisinin beni meslekî açıdan geliştireceği kanaatindeyim.					
14	Millî Eğitim Akademisi geleceğe yönelik planlarımı ertelememe yol açar.					